

Research Paper

Explaining the Effects of Propellant Components of Entrepreneurship Development in Rural Tourism Destinations (The Case of Samen District, Malayer County)

Abass Rouzbahani¹, *Horieh Moradi², Hamed Abassi²

1. MSc, Geography Department, Faculty of Literature and Humanities, Lorestan University, Khorramabad, Iran.

2. Assistant Professor, Geography Department, Faculty of Literature and Humanities, Lorestan University, Khorramabad, Iran.

Citation: Rouzbahani, A., Moradi, H., & Abassi, H. (2020). [Explaining the Effects of Propellant Components of Entrepreneurship Development in Rural Tourism Destinations (The Case of Samen District, Malayer County) (Persian)]. *Journal of Rural Research*, 11(2), 350-365, <http://dx.doi.org/10.22059/jrr.2020.294177.1434>

doi: <http://dx.doi.org/10.22059/jrr.2020.294177.1434>

Received: 16 Dec. 2019

Accepted: 05 April 2020

ABSTRACT

One of the most important economic strategies for regional development is viewing the rural tourism destinations as a place for small businesses. In other words, the pattern of tourism space is located in a rural environment like mosaics along with other activities and it usually promotes the demand for hand-crafts, traditional arts, and activities that require more human labor, thereby promoting the entrepreneurial spirit among the villagers. Therefore, the purpose of the present article is to identify and explain the effects of propellant components of entrepreneurship development in rural tourism destinations of Samen district, Malayer County. The research method is descriptive-analytical and applied. The statistical population of this study consisted of 100 business owners in the field of furniture and carving. The data collection tool was a questionnaire whose reliability was assessed using Cronbach's alpha test for six components including entrepreneurial spirit, tourism opportunities, and economic, social, physical and environmental components, was calculated respectively 0.99, 0.90, 0.90, 0.99 and 0.97. The results showed that there is a strong correlation between some of the propellant components and the variable of rural tourism entrepreneurship. Components of tourism opportunities and environmental, physical components as well as individual entrepreneurial spirit explain 98% of the total changes in the entrepreneurship development in rural tourism destinations variable. Among them, the most direct effects were related to tourism opportunities and the most indirect effects were explained by the environmental component.

Key words:

Development Components, Rural Tourism, Rural Entrepreneurship, Samen District, Malayer County

Copyright © 2020, Journal of Rural Research. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-noncommercial 4.0 International License which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

Extended Abstract**1. Introduction**

R

ural tourism is one of the most important sectors of economic activities in

today's world. Some recognize it as part of the tourism market and others have known it as a policy for rural development that with its economic flows, can provide opportunities and facilities, especially in the field of small business development and entrepreneurship, and lead to rural society dynamism. In other words, according to

* Corresponding Author:

Horieh Moradi, PhD

Address: Department of Geography, Faculty of Literature and Humanities, Lorestan University, Khorramabad, Iran.

Tel: +98 (918) 3870818

E-mail: moradi.ho@lu.ac.ir

Eduardo Lopez (2009), entrepreneurship is a key factor in tourism and one of the essential requirements for the continued success of tourism industry development at both international and regional levels. He believes that many entrepreneurs are starting their activity in creating small and medium-sized enterprises (SMEs). Studies show that these industries affect at least four aspects of the global economy, such as entrepreneurship, innovation and technology change, industry dynamics, and employment and income generation.

Therefore, since our country's development programs seek to find the fundamental solutions to the challenges posed by economic crises, considering the growth of small and medium entrepreneurial businesses, particularly in local communities tourism is much more important. Therefore, this article seeks to answer this key question: "Which are the propellant components of entrepreneurship development in rural tourism destinations?"

2. Methodology

The purpose of the present article is to identify and explain the propellant components of entrepreneurship development in rural tourism destinations in *Samen* district, Malayer County. The research method was descriptive-analytical and applied. The statistical population of this study consisted of 100 business owners in the field of furniture and carving. The data collection tool was a questionnaire whose reliability was assessed using Cronbach's alpha test for six propellant components of the tourism entrepreneurship development, and the results indicated the suitability of the research instrument. Data analysis was performed using SPSS₂₀ software (Pearson correlation coefficient, multiple regression, and path analysis).

3. Results

The results showed that there is a strong correlation between some of the propellant components and the rural tourism entrepreneurship variable. Tourism opportunities, environmental, physical and individual entrepreneurial spirit components were explained by 98% of the total changes in the variable of entrepreneurship development in rural tourism destinations of *Samen* district. Meanwhile, the most direct effects were related to tourism opportunities, and the most indirect effects were explained by the environmental component.

4. Discussion

The results of Pearson correlation coefficient showed a strong relationship between some of the propellant com-

ponents and the rural tourism entrepreneurship variable, especially the individual component, shows that having individual entrepreneurship characteristics in rural tourism activities has not been able to positively affect providing other contexts of the tourism entrepreneurship development in rural areas. In other words, they have a negative and significant relationship with the innovative activities of the village, and the insignificance of the economic and social components themselves is evidence of this situation. These findings are in agreement with the results obtained by Farahani & Haji Hosseini (2013). The results of regression analysis showed that among the independent variables entered into the regression equation, the share of tourism opportunities variable in predicting the dependent variable changes was more than other independent variables, and then the most important contributions to rural tourism entrepreneurship development were those of physical and individual variables, respectively. Also, the environmental variable has no effect. The results of the path analysis indicated that the variables entered in the model explain 98% of the total changes in the tourism entrepreneurship economy development variable. These results are consistent with the findings of Steiner & Cleary (2014), Tousei et al. (2014), Geetha & Rajani (2017), Acs & Virgill (2009), Rostami & Ehsanifar (2018), Bayat & Badri (2017), Rosairo & Potts (2016), Mohammadi & Mirtaghiyan Roudsari (2016).

5. Conclusion

There is a strong correlation between some of the propellant components (tourism opportunities, environmental, and physical components) and the variable of rural tourism entrepreneurship which shows that increasing residential, entertainment, public, commercial, transportation, and cultural opportunities as well as attention to the environment and environmental protection, landscape beauty, and infrastructure and security improvement positively affect the provision of other contexts of the tourism entrepreneurship development in Malayer county *Samen* district rural areas.

Acknowledgments

This article is derived from a M.Sc. thesis on geography and tourism planning at the Faculty of Literature and Humanities, Geography Department, Lorestan University. Thesis title: An analysis of the place/spatial consequences of tourism economy development using an entrepreneurial approach (the case of: rural areas of *Samen* district of Malayer County).

Conflict of Interest

The authors declared no conflicts of interest

تبیین آثار مؤلفه‌های پیش‌برنده توسعه کارآفرینی در مقصدهای گردشگری روستایی (مورد مطالعه: بخش سامن شهرستان ملایر)

عباس روزبهانی^۱، حوریه مرادی^۲، حامد عباسی^۲

۱- کارشناسی ارشد، گروه جغرافیا، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران.

۲- استادیار، گروه جغرافیا، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران.

حکیده

تاریخ دریافت: ۲۵ آذر ۱۳۹۸
تاریخ پذیرش: ۱۷ فروردین ۱۳۹۹

یکی از مهم‌ترین راهکارهای اقتصادی در توسعه منطقه‌ای توجه به مقصدهای گردشگری روستایی به‌عنوان بستری برای توسعه کسب‌وکارهای کوچک است. به عبارتی، الگوی فضای گردشگری در محیط روستا موزاییکوار در کنار سایر فعالیت‌ها قرار می‌گیرد و معمولاً تقاضا برای صنایع دستی، هنرهای سنتی و فعالیت‌هایی که نیاز به نیروی کار انسانی بیشتری دارند را ارتقاء می‌دهد و به دنبال آن ذهنیت و تفکر کارآفرینی را در میان روستاییان گسترش می‌دهد. از این‌رو، مقاله حاضر با هدف شناخت و تبیین آثار مؤلفه‌های پیش‌برنده توسعه کارآفرینی در مقصدهای گردشگری روستایی بخش سامن شهرستان ملایر پرداخت؛ روش پژوهش توصیفی-تحلیلی و از نوع کاربردی بود. صاحبان کسب‌وکار میل و منبت، به تعداد ۱۰۰ نفر جامعه آماری این پژوهش را تشکیل دادند. برای گردآوری داده‌ها از روش‌های میدانی و پرسشنامه‌ای استفاده شد که پایایی آن با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ برای ۶ مؤلفه روحیه کارآفرینی، فرصت‌های گردشگری، اقتصادی، اجتماعی، فیزیکی و زیست‌محیطی بیش از ۹۵ درصد محاسبه شد. یافته‌ها نشان داد همبستگی قوی بین برخی مؤلفه‌های پیش‌برنده با متغیر کارآفرینی گردشگری روستایی وجود دارد. مؤلفه‌های فرصت‌های گردشگری، محیط زیستی، کالبدی-فیزیکی و روحیه کارآفرینی افراد در مجموع ۹۸ درصد از تغییرات متغیر توسعه کارآفرینی در مقصدهای گردشگری روستایی را تبیین می‌کنند. در این میان بیشترین آثار مستقیم مربوط به فرصت‌های گردشگری بود و بیشترین اثر غیرمستقیم را مؤلفه زیست‌محیطی تبیین کرد.

کلیدواژه‌ها:

مؤلفه‌های پیش‌برنده، گردشگری روستایی، کارآفرینی روستایی، بخش سامن، شهرستان ملایر

مقدمه

درگیر شده و خود را بخشی از بدنه آن احساس می‌کنند (Murti et al., 2015). به گونه‌ای که پیش‌بینی می‌شود تعداد افرادی که به‌عنوان گردشگر در سطح جهان به سفر پرداخته‌اند تا سال ۲۰۳۰ معادل ۱/۸ میلیارد نفر باشد (Fani et al., 2019) که این فرایند از سفر گردشگران، چرخه سرمایه‌ای بالغ بر میلیاردها دلار را به‌عنوان درآمد حاصل از گردشگری سبب گردد. چنین حجم بالایی از گردش سرمایه در سطح جهان، گردشگری را به یکی از ارکان اصلی اقتصاد جهانی شدن بدل نموده و توجه برنامه‌ریزان و کارشناسان مرتبط را در زمینه فعالیت‌های گردشگری و پیامدهای اقتصادی ناشی از آن در چهارچوب اقتصاد ملی و بین‌المللی به خود جلب کرده است (ZarghamBrojeni, 2010). در این میان، گردشگری در چهارچوب اقتصاد جوامع محلی نیز رویکردهایی ارائه داده است که در جذب گردشگر و جریان سرمایه و به‌طور کلی در برون‌رفت روستاها از عدم توسعه‌یافتگی از

در هزاره سوم، گردشگری در سطح بین‌المللی، به‌عنوان یک فعالیت اقتصادی، تبلور عینی جریان سرمایه و جابه‌جایی انسان در حجمی بسیار بزرگ محسوب شده که در دهه‌های اخیر رشد بسیار بالایی داشته است که خود وابسته به رشد اقتصادی درازمدت، رشد زمان اوقات فراغت و سطح درآمد همراه با توسعه تکنولوژی به‌خصوص در زمینه حمل‌ونقل است. این ویژگی‌ها بیش از همه به گردشگری ماهیتی اقتصادی می‌دهد و مؤید آن است که نگاه اصلی به گردشگری نگاه اقتصادی است (Zargham Brojeni, 2010). به عبارتی، گردشگری را می‌توان به‌مثابه نهادی در نظر گرفت که میلیون‌ها برهم‌کنش در آن صورت می‌گیرد، نهادی که دارای تاریخچه خاص خود بوده و مجموعه‌ای از دانش و اطلاعات در آن انباشته شده و انبوهی از میلیون‌ها انسان در این فرایند اقتصادی

* نویسنده مسئول:

دکتر حوریه مرادی

نشانی: لرستان، خرم‌آباد، دانشگاه لرستان، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه جغرافیا.

تلفن: ۳۸۷۰۸۱۸ (۹۱۸) ۹۸+

پست الکترونیکی: moradi.ho@lu.ac.ir

میل شهرستان خصوصی و شخصی بوده و تعداد کمی از کارگاه‌ها دارای شخصیت حقوقی، تعاونی و سهامی هستند، کارگاه‌های مستقر در مناطق روستایی نیز در چندین روستای شاخص پراکنده شده‌اند. در این پژوهش نواحی روستایی بخش سامن شهرستان ملایر که طبق اطلاعات مرکز آمار ایران (۱۳۹۵)، عمده جمعیت آن را جمعیت روستایی (۲۷۹۱۲ نفر) تشکیل می‌دهد و دارای کارگاه‌های میل و منبت متعددی در ۲ دهستان (آورزمان، حرم‌رود سفلی) است، مورد مطالعه قرار گرفته و با توجه به اینکه رشد کسب‌وکارهای کوچک و متوسط میل و منبت در نواحی روستایی این شهرستان منجر به جلب توجه گردشگران، مسافران و بازاریان از مناطق مختلف ایران گشته و شرایط رقابتی مناسبی را به وجود آورده است، بنابراین، این مقاله در صدد پاسخگویی به این سؤال کلیدی است که مؤلفه‌های پیش‌برنده توسعه کارآفرینی در مقصدهای گردشگری روستایی کدام‌اند؟ و چگونه می‌توان با تبیین آثار مؤلفه‌های پیش‌برنده توسعه کارآفرینی در مقصدهای گردشگری به اهداف توسعه روستایی دست یافت؟

مروری بر ادبیات موضوع

گردشگری روستایی امروزه یکی از بخش‌های مهم فعالیت‌های اقتصادی محسوب می‌گردد که می‌تواند زمینه توسعه کسب‌وکارهای کوچک و کارآفرینی را فراهم سازد (Rostami & Ehsanfar, 2018). کارآفرینی با رشد گردشگری و افزایش تقاضاهای جدید نسبت به انواع مختلف گردشگری وابسته است. فعالیت‌های گردشگری اصولاً از نوع بنگاه‌های اقتصادی کوچک است (Najafi Tove & Khoske & Azadi, 2012). به سخنی دیگر، توسعه کسب‌وکارهای خرد، کوچک و متوسط حاکی از پذیرش اجتماعی کارآفرینی و از پیامدهای سیاسی ظهور آن در مکان‌های جغرافیایی است و می‌تواند بر افزایش رقابت و مشارکت محلی در توسعه اقتصاد منطقه‌ای تأثیر بسزایی داشته باشد (Moradi, 2019). به عبارتی، به اعتقاد ادواردو لپزه^۱ (۲۰۰۹)، کارآفرینی عامل کلیدی در گردشگری است و برای موفقیت مستمر و توسعه صنعت گردشگری هم در سطح بین‌المللی و هم در سطح منطقه‌ای یکی از ضرورت‌های اساسی به شمار می‌رود (Eduardo Lopzesh, 2009). وی معتقد است، بسیاری از کارآفرینان فعالیت خود را در قالب ایجاد کسب‌وکارهای کوچک و متوسط آغاز می‌کنند؛ این کسب‌وکارها سهم بسزایی در توسعه صنایع پیشرفته و ایجاد اشتغال دارند. در کشورهای جنوب شرقی آسیا ۹۵ درصد کل بنیاد اقتصادی و صنعتی کشورها را کسب‌وکارهای کوچک و متوسط^۲ تشکیل داده و به‌عنوان رکن اساسی در اقتصاد و اشتغال این کشورها محسوب می‌شوند. مطالعات نشان می‌دهد این صنایع حداقل از چهار جنبه بر اقتصاد جهانی تأثیر می‌گذارند که عبارت‌اند از کارآفرینی، نوآوری و تغییر فناوری، پویایی صنعت

اهمیت بسیاری برخوردار است. در طی چند دهه اخیر، تضعیف فعالیت‌های اقتصادی سنتی در مناطق روستایی به‌ویژه اقتصاد مبتنی بر منابع طبیعی همچون کشاورزی، جستجوی راهکارهای جدید برای تقویت پایه‌های اقتصادی و تنوع‌بخشی به فعالیت‌های اقتصادی در مناطق روستایی را ضرورت بخشیده است (Rostami & Ehsanfar, 2018). یکی از زمینه‌هایی که می‌تواند در راستای حل مسائل و چالش‌های به وجود آمده در روستاها گزیدارهای نوینی برای توسعه‌یافتگی و پویایی جوامع روستایی قرن بیست و یک ارائه دهد کارآفرینی در زمینه گردشگری روستایی است.

فعالیت‌های کارآفرینی گردشگری در جوامع محلی عمدتاً از نوع بنگاه‌های اقتصادی کوچک است و توجه به آن می‌تواند ذهنیت و تفکر کارآفرینی را در مقیاس کوچک ایجاد نماید (Najafi Tove & Khoske & Azadi, 2012). به عبارتی، یکی از مهم‌ترین راهکارهای اقتصادی در توسعه منطقه‌ای آن است که به مقصدهای گردشگری روستایی به‌عنوان فضایی برای یک کسب‌وکار کوچک نگریده شود. به عبارتی، الگوی فضای گردشگری در محیط روستا موزاییک‌وار در کنار سایر فعالیت‌ها قرار می‌گیرد و معمولاً تقاضا برای صنایع دستی، هنرهای سنتی و فعالیت‌هایی که نیاز به نیروی کار انسانی بیشتری دارند را ارتقاء می‌دهد و به دنبال آن ذهنیت و تفکر کارآفرینی را در میان روستاییان افزایش می‌دهد. از آنجایی که برنامه‌های توسعه‌ای کشور ما به دنبال دست یافتن به راه‌حل‌های اساسی چالش‌های به وجود آمده از بحران‌های اقتصادی است، توجه به رشد کسب‌وکارهای کوچک و متوسط کارآفرینانه علی‌الخصوص در گردشگری جوامع محلی از اهمیت دو چندانی برخوردار است.

بر اساس تعریف جامعه بین‌المللی گردشگری و اکوتوریسم در سال ۲۰۱۵، آنچه سبب پایداری کیفیت زندگی مردم محلی در یک منطقه می‌شود شامل آموزش و آن دسته از فعالیت‌های اقتصادی می‌گردد که در آن گردشگر در فعالیت‌های سودآور اجتماعی - اقتصادی مردم محلی مشارکت داشته باشد؛ و یکی از مهم‌ترین نتایج این نگرش به گردشگری، ایجاد اشتغال برای ساکنان بومی منطقه و کسب درآمد برای آنان است، چرا که از این طریق ساکنان منطقه ترغیب به حفظ محیط‌زیست، آداب و رسوم و آنچه برای گردشگران جذاب است می‌شوند (Habibpour, 2019). صنعت تولید میل و منبت‌کاری در روستاهای شهرستان ملایر دارای چنین ویژگی بوده، به طوری که توانسته است صنعت گردشگری در این شهرستان را رونق بخشد. در شهرستان ملایر، طبق آمارهای موجود از استانداری همدان (۱۳۹۵)، بیش از ۴۰۰۰ کارگاه صنایع دستی وجود دارد، که پتانسیل خوبی برای ایجاد اشتغال و تولید در ملایر فراهم کرده است. صنایع دستی این شهرستان با محوریت ساخت میل و منبت‌کاری ظرفیتی است که جایگاه ویژه‌ای را به این صنعت در شهرستان ملایر داده است. نحوه مالکیت و مدیریت اکثر واحدها و کارگاه‌های تولید

1. Eduardo Lopzesh
2. SMEs

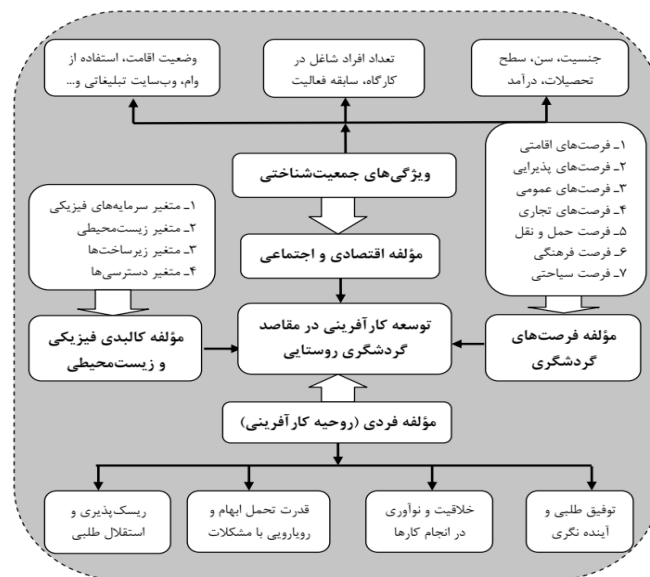
و ایجاد اشتغال و درآمد (Ghafari, 2018).

است. در این چهارچوب همانند جهانی شدن، ساختار اقتصاد روستایی نیز پیچیده، آشفته، چندبعدی، چند زمانی و چند مرکزی شده است (Janson & Mouler, 2005) که به‌ویژه در روستاهای پیرامون کلان‌شهرها به دلیل تأثیرپذیری از ساختارهای اقتصادی و اجتماعی شهرها و پیوندهای فضایی نزدیک با شهرها بیشتر نمایان است. به منظور اینکه موفقیت گردشگری روستایی به طور لاینفک با توسعه و محافظت بیشتر منابع روستایی در ارتباط باشد، گسترش این صنعت در روستا باید به صورتی باشد که بدون اینکه منابع و توان‌های محیطی روستا رو به کاهش نهند، از روستا نهایت استفاده شود. عدم شناخت عوامل و پیش‌برنده توسعه اقتصاد گردشگری، به‌خصوص اقتصاد بومی، می‌تواند منجر به نابودی این سرمایه ارزنده گردد (Rasegh Ghezlbash, 2009). در جدول شماره ۱، خلاصه‌ای از مهم‌ترین پژوهش‌های انجام‌شده در این زمینه ارائه شده است. طبق مطالعات موردبررسی، مهم‌ترین عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی در مقصدهای گردشگری روستایی اغلب در قلمروی رویکردهای محیطی، اقتصادی و شخصیتی و جمعیت‌شناختی قرار دارند که می‌توان به آن‌ها به‌صورت زیر در جدول شماره ۱ اشاره کرد و در نهایت طبق شاخص‌های به‌دست‌آمده چهارچوب مفهومی پژوهش ترسیم گردید (تصویر شماره ۱).

جدول ۱. خلاصه پیشینه شاخص‌ها و مؤلفه‌های استخراج‌شده مؤثر بر توسعه کارآفرینی در مقصدهای گردشگری روستایی.

ردیف	محقق (سال)	عنوان پژوهش	مؤلفه‌های به‌دست‌آمده
۱	Geetha & Rajani, 2017	بررسی عوامل انگیزشی مؤثر بر کارآفرین شدن زنان در روستاهای چیتور	مؤلفه فردی (روحیه کارآفرینی)
۲	Rosairo & Potts, 2016	بررسی نگرش کارآفرینان روستایی در سیرلانکا	مؤلفه فردی (روحیه کارآفرینی)
۳	Steiner & Cleary, 2014	بررسی ادراک کارآفرینان روستایی	مؤلفه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، کابلدی فیزیکی و محیط زیستی
۴	Acs & Virgill, 2009	کارآفرینی در کشورهای درحال توسعه	مؤلفه سرمایه فیزیکی، کابلدی فیزیکی و محیط زیستی
۵	Rostami & Ehsanifar, 2018	پیشران‌های توسعه کارآفرینی گردشگری روستایی: استان کرمانشاه	مؤلفه اجتماعی، محیط زیستی، فرصت‌های گردشگری و کابلدی - فیزیکی
۶	Bayat & Badri, 2017	تحلیل ادراک ساکنان محلی از آثار گردشگری روستایی شهرستان ملایر مورد: روستاهای حوضه آبریز رودخانه کلان	مؤلفه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
۷	Mohammadi & Mirtaghiyan Roudsari, 2016	کارآفرینی راهبردی مقصدهای گردشگری روستایی / مطالعه موردی: دهستان جنت رودبار رامسر	مؤلفه اجتماعی، اقتصادی، فرصت‌های گردشگری
۸	Ghanbari et al., 2015	عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی در گردشگری روستایی	مؤلفه کابلدی - فیزیکی، اجتماعی و اقتصادی و محیط زیستی
۹	Roknodin Eftekhari et al., 2014	تحلیل عوامل مؤثر در توسعه کارآفرینی گردشگری روستایی	مؤلفه اقتصادی
۱۰	Tousi et al., 2014	کارآفرینی روستایی و تعیین عوامل مؤثر بر آن (مطالعه موردی: روستاهای شهرستان مینودشت)	مؤلفه فردی (روحیه کارآفرینی)
۱۱	Sajasi Ghidari et al., 2014	تدوین و اعتبارسنجی شاخص‌های توسعه کارآفرینی اکوتوریستی در مناطق روستایی	مؤلفه کابلدی - فیزیکی، مؤلفه اجتماعی و فرهنگی، مؤلفه محیطی و محیط زیستی و فردی (روحیه کارآفرینی)
۱۲	Karimzadeh et al., 2014	شناسایی عوامل مؤثر در ایجاد فرصت‌های کارآفرینی در بخش گردشگری نواحی روستایی با استفاده از مدل معادلات ساختاری (SME)	عامل سیاسی قانونی، زیرساختی، فضایی، جاذبه‌های عامل اقتصادی اجتماعی و فرهنگی آموزشی
۱۳	Farahani & Haji Hosseini, 2013	ارزیابی ظرفیت‌های نواحی روستایی جهت توسعه کارآفرینی و توانمندسازی روستاییان مطالعه موردی: روستاهای بخش بخش شال شهرستان بوئین زهرا	مؤلفه فردی، کابلدی فیزیکی و محیط زیستی

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۸

تصویر ۱. مدل مفهومی پژوهش توسعه کارآفرینی در مقصدهای گردشگری روستایی. منبع: نگارندگان، ۱۳۹۸

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

روش‌شناسی تحقیق

فعال دایر و نیمه دایر در این دو دهستان انجام گرفت. وسیله و ابزار اندازه‌گیری پرسشنامه‌ای بود که اعتبار (روایی) محتوایی و ظاهری آن با استفاده از نظرات اساتید و متخصصان تأیید گردید. اعتماد (پایایی) آن نیز با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ برای مؤلفه‌های پیش‌برنده توسعه کارآفرینی در مقصدهای گردشگری روستایی محاسبه شد که نتایج جدول شماره ۲ بیانگر مناسب بودن ابزار پژوهش بود. برای سنجش متغیر کارآفرینی گردشگری از ۱۱۳ گویه در قالب طیف لیکرت استفاده شد که به هر یک از گویه‌ها ارزش‌های صفر تا پنج داده شد (جدول شماره ۳). جهت تحلیل داده‌ها نیز از نرم‌افزار SPSS₂₀ و روش‌های آماری مناسب (ضریب همبستگی، تحلیل رگرسیون چندگانه، تحلیل مسیر) با توجه به اهداف تحقیق به کار گرفته شد.

این پژوهش، به لحاظ هدف از نوع کاربردی است و به لحاظ گردآوری داده‌ها به روش توصیفی - پیمایشی انجام شده است. در این پژوهش جامعه آماری، کارآفرینان یا همان صاحبان کسب‌وکار مبل و منبت نواحی روستایی بخش سامن شهرستان ملایر انتخاب شدند، از آنجایی که تعداد کارآفرینان روستایی این ناحیه محدود بود، به منظور بالاتر شدن دقت تحقیق، روش نمونه‌گیری به صورت سرشماری انجام گرفت (از بین نواحی روستایی فعال در این زمینه در بخش سامن دو دهستان دهن‌آورزمان و حرم‌رود سفلی دارای تعداد زیادی کارگاه فعال و نمایشگاه فعال مبل و منبت هستند. در مجموع بررسی‌های لازم از کلیه ۱۰۰ کارگاه

جدول ۲. میزان آلفای کرونباخ برای مقیاس‌های موردبررسی در پرسشنامه پژوهش.

مؤلفه‌ها	تعداد گویه‌ها	مقدار آلفای کرونباخ
فردی (روحیه کارآفرینی)	۲۵	۰/۹۶
فرصت‌های گردشگری	۳۴	۰/۹۹
اقتصادی	۱۱	۰/۹۰
اجتماعی	۱۳	۰/۹۰
فیزیکی	۲۳	۰/۹۹
محیط زیستی	۷	۰/۹۷

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۸

جدول ۳. مؤلفه‌ها، شاخص‌ها و گویه‌های موردسنجش در کارآفرینی گردشگری روستایی.

مؤلفه‌ها	شاخص‌ها	گویه‌ها
مؤلفه فردی (وجه کارآفرینی)	خلاقیت و نوآوری	استفاده از نهاده‌ها و تکنولوژی‌های جدید در مراحل مختلف تولید، توزیع، فروش و بازاریابی محصولات روستایی، انگیزه زیاد نواحی و روزآمد شدن در انجام فعالیت‌ها، تولید ابزارهای دسترسی برای تسهیل فعالیت در کارها، تنوع‌بخشی به محصولات و مشاغل روستایی
	توفیق‌طلبی	انگیزه یافتن منابع جدید در ایجاد فرصت‌های کارآفرینی در روستا، انجام برنامه‌ریزی پیش از اقدام به هر کاری، حفظ روحیه امیدواری و پشتکار در مواجهه با ناکامی‌ها، خوش‌بینی به نتایج فعالیت‌های جدید و نوآورانه
	آیندنگری	انگیزه تغییر در کیفیت زندگی و توجه به آینده خانواده و فرزندان، توجه به تغییرات زندگی در روستاهای اطراف و محیط شهری، توجه به رفع محدودیت‌های استفاده از منابع محیط روستایی، داشتن برنامه‌ریزی مناسب در تشکیل‌های جدید کارآفرینی آینده
	ریسک‌پذیری	داشتن جسارت لازم جهت شروع یک فعالیت جدید و نوآورانه، ایجاد تغییرات و یا اصلاحات در انجام کارهای عادی و اقتصادی، اقدام به تصمیم‌گیری سریع در طی انجام امور مختلف شغلی، توجه به پیش‌بینی پیامدهای هر کاری قبل از اقدام به آن
	استقلال‌طلبی	داشتن استقلال کامل در تصمیم‌گیری‌ها و فعالیت‌های اقتصادی، اعتمادبه‌نفس و خودتکالی در فعالیت‌های روستایی، میزان علاقه به خوداشتغالی در فضای روستایی، توجه به مسئولیت‌پذیری در انجام فعالیت‌های اقتصادی
مؤلفه فرصت‌های گردشگری	قدرت تحمل ابهام	قدرت رویارویی با حوادث غیرمترقبه (مثل تغییرات نرخ ارز)، قدرت رویارویی با ناسازگاری‌های بین انتظارات و واقعیت‌ها، قدرت مواجهه با تغییر در ساختار بازار و صنعت، قدرت رویارویی با تحولات جمعیتی در منطقه، قدرت مواجهه با تغییرات در علائق و سلیقه‌های مشتریان
	فرصت‌های اقامتی	هتل تک‌ستاره و بالاتر، مهمان‌پذیر تک ستاره و بالاتر، هتل آپارتمان، باغ و خانه (ویلا) اجاره‌ای
	فرصت‌های پذیرایی	رستوران درجه ۱، ۲ و ۳، رستوران غذاهای محلی، فست‌فود، کافی‌شاپ، قهوه‌خانه و چایخانه
	فرصت‌های عمومی	بنگاه معاملات ملکی، کافی‌نت، تعمیرگاه خودرو، کارواش، دفتر خدمات ارتباطی روستایی، دفاتر بیمه در روستا، بیمارستان/کلینیک تخصصی، داروخانه/آزمایشگاه تخصصی
	فرصت‌های تجاری	کارگاه‌ها و فروشگاه‌های مبیل و صنایع دستی، مراکز خرید و بازارچه‌های مبیل و صنایع دستی در روستا، جشنواره‌های محصولات روستایی (مبیل و منبت و...)، نمایشگاه‌های دائمی مبیل و صنایع دستی، نمایشگاه‌های موقت مبیل و صنایع دستی
مؤلفه اقتصادی	فرصت‌های حمل‌ونقل	دفاتر آژانس‌های مسافرتی و تورگردانی فعال در روستا، مؤسسه کرایه اتومبیل، موتور و دوچرخه، دفاتر تاکسی تلفنی گردشگری، توقفگاه‌های درون و بیرون از روستا
	فرصت‌های فرهنگی	کیوسک‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی گردشگری (پروشور)، نمایشگاه فرهنگی - هنری (محصولات مرتبط با آداب و رسوم و موسیقی محلی و سنتی روستایی)
	فرصت‌های سیاحتی	پارک‌های تفریحی و موضوعی، مجتمع‌های فرهنگی، هنری و تفریحی، تعداد باغ‌ها و مراکز گذراندن اوقات فراغت، تعداد جاذبه‌های طبیعی و آثار تاریخی و باستانی
	اقتصادی	ایجاد اشتغال برای ساکنین و جوانان روستا در زمینه گردشگری، افزایش درآمد ساکنین، تنوع فعالیت‌های اقتصادی، ایجاد یا توسعه بازارهای محلی، افزایش قدرت خرید و ارتقای سطح زندگی مردم، تنوع محصولات داخلی روستا، افزایش قیمت کالاها و اجناس محلی، فروش اراضی به گردشگران، افزایش عرضه محصولات با کیفیت بالاتر به علت افزایش رقابت در تولیدات منطقه، برگزاری همایش‌ها (نمایشگاه‌ها و جشنواره‌ها) مرتبط با گردشگری در منطقه، افزایش وسعت استفاده از کسب‌وکارهای اینترنتی در منطقه
	اجتماعی	شناساندن ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی روستا، تعلق مکانی و افزایش علاقه و دل‌بستگی به زادگاه در افراد محلی، آمادگی جامعه محلی برای پذیرش فعالیت‌های جدید، افزایش تمایل روستاییان به پذیرش گردشگران در محیط روستا، افزایش مشارکت جمعی در کارهای خدماتی مرتبط با گردشگران، بالاتر رفتن سطح آگاهی فرهنگی روستاییان، افزایش هنرهای سنتی و صنایع دستی در منطقه، بهبود وضعیت آموزش افراد فعال در بخش گردشگری در زمینه کارآفرینی، افزایش مشارکت روستاییان در خصوص ارائه خدمات اقامتی به گردشگران، گسترش روابط بیرونی روستا با نواحی هم‌جوار، احیای سنت‌های محلی، تغییر نوع لباس و پوشش در بین ساکنین، گسترش ناهنجاری‌های (اعتیاد، انجام منکرات و ...) بین جوانان روستا
مؤلفه فیزیکی	کالبدی - فیزیکی	گسترش خدمات زیربنایی روستا (آب، برق، گاز، تلفن و اینترنت)، افزایش ارزش زمین و مسکن، کاهش مهاجرت روستاییان و یا بازگشت مهاجران به روستا، افزایش ساخت‌وساز ویلاسازی در روستا، افزایش ساخت‌وساز اقامتگاه‌های گردشگری (هتل، مهمانسرا و...)، بهبود وضعیت معیار داخلی و راه‌های ارتباطی (کیفیت جاده‌ها)، دسترسی به وسایل حمل‌ونقل مناسب برای رفتن به شهر (دسترسی ارتباطی)، بهبود وضعیت بهداشت عمومی و فردی در روستا، دسترسی به آب آشامیدنی سالم در روستا، دسترسی به مراکز بهداشت با امکانات بیشتر و بهتر، دسترسی به بانک‌های مختلف در منطقه، دسترسی به ICT روستایی، دسترسی به مراکز آموزشی و مشاوره‌ای، دسترسی به کلاس‌های ترویجی و توصیه‌های فنی کارشناسان جهاد کشاورزی، حمایت سازمان‌های دولتی از مشاغل روستایی از طریق سرمایه‌گذاری، دسترسی به سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در توسعه کارآفرینی روستایی، دسترسی به نیروی انسانی ماهر (باسواد و باتجربه) در خانواده (دسترسی به سرمایه)، دسترسی به ماشین‌آلات و ابزار مناسب در روستا (دسترسی به سرمایه)، توجه بیشتر نیروی انتظامی به برقراری امنیت در روستا، بهبود یافت و الگوی معماری مسکن، فروش اراضی به گردشگران، مقاوم شدن خانه‌ها و استفاده از مصالح استاندارد، توجه و همکاری مردم به زیباسازی روستا
	زیست‌محیطی	از بین رفتن منابع طبیعی روستا (زمین، چشمه، رودخانه، سراب، پوشش جنگلی و مرتع)، حضور گردشگران سبب تخریب باغات میوه شده تخریب منابع آب‌وخاک، توجه بیشتر روستاییان به حفظ محیط، از بین رفتن گونه‌های گیاهی و جانوری در روستا، افزایش جاذبه‌های طبیعی و مصنوعی منطقه، افزایش آلودگی منابع آب، هوا و صوتی

یافته‌ها

همچنین، ۵۲ درصد کسب‌وکارهای میلمان و منبت بخش سامن ملایر، با کمتر از ۵ سال سابقه فعالیت موفقیت‌آمیز، نوپا و با ریسک بالایی هستند و فقط ۱۳ درصد از کسب‌وکارها بلوغ یافته و ریسک کمتری را در تولید، توزیع و فروش محصولات خود دارا هستند. ۷ سال میانگین سابقه فعالیت موفقیت‌آمیز صاحبان کسب‌وکار محاسبه شد. بقیه موارد در **جدول شماره ۴** آمده است.

شناسایی و تحلیل مؤلفه‌های پیش‌برنده توسعه کارآفرینی در مقصدهای گردشگری روستایی

بررسی مقادیر ضریب همبستگی پیرسون بین مؤلفه‌های پیش‌برنده (فردی، فرصت‌های گردشگری، اقتصادی، اجتماعی، کالبدی - فیزیکی و زیست‌محیطی) با توسعه کارآفرینی در مقصدهای گردشگری روستایی، نشان داد که بین شاخص‌های مستقل (فرصت‌های گردشگری، فیزیکی و زیست‌محیطی) با کارآفرینی گردشگری رابطه مثبت و معنی‌داری در سطح اطمینان ۹۹ درصد و بین مؤلفه فردی با توسعه کارآفرینی گردشگری رابطه معکوس و معنی‌داری در سطح ۹۵ درصد وجود دارد. شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی نیز معنی‌دارند نشدند (**جدول شماره ۵**).

نتایج آمار توصیفی (**جدول شماره ۴**) نشان می‌دهد که از مجموع ۱۰۰ صاحب کسب‌وکار فعال مورد بررسی، همگی آنان مرد بودند. و این بدین معناست که به نقش و جایگاه زنان در توسعه پیشبرد فعالیت‌های کارآفرینی گردشگری در نواحی روستایی بخش سامن ملایر کمترین توجه و اهمیت داده شده است. همچنین ۷۹ درصد صاحبان کسب‌وکار سرپرست خانوار بودند. میانگین سنی کارآفرینان روستایی در بخش سامن ملایر ۳۸ سال بوده است و بیشتر صاحبان کسب‌وکار در بخش سامن ملایر میان سال هستند. طبق نتایج اکثریت صاحبان کسب‌وکار منطقه (۴۰ درصد) فاقد تحصیلات دانشگاهی و تحصیلات تا سطح متوسطه (دیپلم) دارند. بیشترین فراوانی درآمد به صاحبان کسب‌وکاری تعلق گرفته است که درآمد پایین (کمتر از ۲ میلیون) دارند؛ و این نشان‌دهنده خرید و فروش پایین میلمان و منبت در این سال اخیر به علت تغییرات نرخ ارز است. همچنین طبق نتایج ۷۰ نفر درصد کارگاه‌ها از نوع کسب‌وکارهای خرد (کمتر از ۱۰ نفر شاغل) و ۲۴ درصد از کارگاه‌ها از نوع کسب‌وکار کوچک بودند که حاکی از پذیرش اجتماعی جامعه و افزایش رقابت و مشارکت محلی را دارد. بیشترین تعداد شاغلین در کارگاه‌ها ۱۲ نفر و میانگین تعداد شاغلین در ۱۰۰ کارگاه ۱۱ نفر بوده است. **جدول ۴**. خلاصه آمار توصیفی پژوهش.

ردیف	متغیر	سطح	فراوانی	درصد	انحراف معیار	میانگین
۱	جنسیت	مرد	۱۰۰	۱۰۰	-	-
		زن	-	-	-	-
۲	سرپرست خانوار	مجرد هستم	۷۹	۷۹	-	-
		متاهل هستم	۲۱	۲۱	-	-
۳	سن	جوان (کمتر از ۳۰)	۲۸	۲۸	۱۲/۹۹	۳۸/۲۶
		میان‌سال (۳۰-۵۰)	۶۰	۶۰	-	-
۴	میزان تحصیلات	مسن (بیشتر از ۵۰)	۱۲	۱۲	-	-
		زیردیپلم	۳۷	۳۷	-	-
۵	سطح درآمد (تومان)	دیپلم	۴۱	۴۱	-	-
		فوق‌دیپلم و بالاتر	۲۰	۲۰	-	-
۶	تعداد شاغلین (نفر)	بدون پاسخ	۲	۲	-	-
		کم (کمتر از ۲ میلیون)	۵۴	۵۴	-	-
۷	سطح درآمد (تومان)	متوسط (۲-۵ میلیون)	۳۱	۳۱	۲۳/۲۷	۷/۳۹
		زیاد (۵ میلیون و بالاتر)	۹	۹	-	-
۸	تعداد شاغلین (نفر)	بدون پاسخ	۶	۶	-	-
		کارگاه خرد (کمتر از ۱۰)	۷۰	۷۰	-	-
۹	تعداد شاغلین (نفر)	کارگاه کوچک (بین ۱۰-۵۰)	۲۴	۲۴	۲۲/۴۷	۱۱/۵۳
		بدون پاسخ	۶	۶	-	-

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۸

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

ادامه جدول ۴. خلاصه آمار توصیفی پژوهش.

ردیف	متغیر	سطح	فراوانی	درصد	انحراف معیار	میانگین
		کمتر از ۵ (کسب‌وکار نوپا و پر ریسک)	۵۲	۵۲		
۷	سابقه فعالیت (سال)	بین ۵ تا ۱۰ (کسب‌وکار در حال رشد با ریسک کمتر)	۲۹	۲۹	۲۳/۲۶	۷/۴۳
		بیشتر از ۱۰ سال (کسب‌وکارهای بالغ با ریسک خیلی کمتر)	۱۳	۱۳		
		بدون پاسخ	۶	۶		
۸	تسهیلات بانکی (وام)	استفاده کرده‌ام	۴۱	۴۱	-	-
		استفاده نکرده‌ام	۵۹	۵۹		
۹	وبسایت تبلیغاتی	کارگاه من وبسایت دارد	۳۷	۳۷	-	-
		کارگاه من وبسایت ندارد	۵۸	۵۸		

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۸

جدول ۵. نتایج تحلیل همبستگی بین مؤلفه‌های پیش برنده توسعه کارآفرینی در مقصدهای گردشگری روستایی.

نوع ضریب همبستگی	P	r	متغیر وابسته	مؤلفه‌های کارآفرینی گردشگری
پاسخ	۰/۰۱۷	۰/۳۳۹*	توسعه کارآفرینی در مقصدهای گردشگری	مؤلفه فردی (روحیه کارآفرینی)
	۰/۰۰۰	۰/۸۳۳**		مؤلفه فرصت‌های گردشگری
	۰/۱۶۷	۰/۱۳۹		مؤلفه اقتصادی
	۰/۳۶۲	۰/۰۹۲		مؤلفه اجتماعی
	۰/۰۰۰	۰/۷۵۸**		مؤلفه فیزیکی
	۰/۰۰۰	۰/۳۳۳**		مؤلفه زیست‌محیطی

** و * به ترتیب معنی‌داری در سطح یک و پنج درصد.

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۸

کارآفرینی در مقصدهای گردشگری روستایی مؤثر باشد. در تحلیل رگرسیون، متغیر میزان کارآفرینی گردشگری روستایی به‌عنوان متغیر وابسته و ۴ مؤلفه پیش‌برنده (فردی، فرصت‌های گردشگری، کالبدی - فیزیکی و زیست‌محیطی) به‌عنوان متغیرهای مستقل به شیوه گام‌به‌گام وارد تحلیل شدند. همان‌طور که از جداول شماره ۶ و ۷ برمی‌آید، تحلیل رگرسیون تا چهار مرحله پیش رفته است. با استفاده از جدول شماره ۵ می‌توان بیان داشت که بر اساس ضریب تعیین تعدیل شده ۹۸ درصد تغییرات متغیر وابسته (توسعه کارآفرینی گردشگری) به‌وسیله چهار متغیر مستقل (مؤلفه‌های فردی، فرصت‌های گردشگری، کالبدی - فیزیکی و محیط زیستی) تبیین می‌شود و پس از چهار گام متوالی، ۴ متغیر در معادله رگرسیون باقی ماندند که مقدار آماره F برابر با ۱۵۲۵/۳۶۷ در سطح ۹۹ درصد اطمینان معنی‌دار شد که حاکی از معنی‌دار بودن رگرسیون است. این وضعیت نشان می‌دهد که از هر ۴ متغیر مستقل تمامی شاخص‌ها تأثیرات زیادی را بر توسعه کارآفرینی در مقصدهای گردشگری روستایی بخش سامن شهرستان ملایر دارند.

وجود همبستگی متوسط بین مؤلفه‌های پیش‌برنده با متغیر کارآفرینی گردشگری روستایی به‌ویژه مؤلفه فردی، نشان می‌دهد که دارا بودن ویژگی‌های فردی همچون خلاقیت و نوآوری، توفیق‌طلبی، آینده‌نگری، ریسک‌پذیری و استقلال‌طلبی کارآفرینان در انجام فعالیت‌های گردشگری روستا، نتوانسته است در جهت مثبتی در فراهم کردن دیگر زمینه‌های توسعه کارآفرینی گردشگری در نواحی روستایی برخوردار باشد و به عبارتی با فعالیت‌های نوآورانه روستا رابطه منفی و معنی‌داری دارند، و معنی‌دار نشدن مؤلفه‌های اقتصادی و اجتماعی خود گواهی بر این وضعیت است.

وجود همبستگی قوی بین مؤلفه‌های پیش‌برنده با متغیر کارآفرینی گردشگری روستایی به‌ویژه مؤلفه‌های فرصت‌های گردشگری محلی، فیزیکی و زیست‌محیطی نشان می‌دهد که با افزایش فرصت‌های اقامتی، پذیرایی، عمومی، تجاری، حمل‌ونقل، فرهنگی و سیاحتی، توجه به محیط‌زیست و حفاظت از محیط‌زیست، زیبایی‌منظر و بهبود زیرساخت‌ها و امنیت توانسته است در جهت مثبتی در فراهم کردن دیگر زمینه‌های توسعه

بر اساس مقادیر B در جدول شماره ۷، می‌توان معادله توسعه کارآفرینی گردشگری را بر اساس متغیرهای مستقل وارد شده به معادله رگرسیون، به صورت زیر برآورد نمود:

$$Y = 0.1479 / 696 + (-1 / 270 \cdot (X_1)) + 1 / 292 (X_3)$$

تبیین آثار مؤلفه‌های پیش‌برنده توسعه کارآفرینی در مقصدهای گردشگری روستایی در محدوده مورد مطالعه

با توجه به نتایج تحلیل همبستگی، رگرسیون و رابطه مؤلفه‌های روحیه کارآفرینی افراد، فرصت‌های گردشگری، کالبدی-فیزیکی با توسعه اقتصاد گردشگری با رویکرد کارآفرینی در نواحی روستایی به منظور شناسایی نقش هر کدام از شاخص‌های تشکیل‌دهنده این مؤلفه‌ها که مجموعاً چهار مؤلفه از مؤلفه‌های مؤثر بر توسعه کارآفرینی در مقصدهای گردشگری روستایی را شامل می‌شوند و شناسایی آثار غیرمستقیم این شاخص‌ها بر یکدیگر از شیوه تحلیل مسیر استفاده گردید.

جدول شماره ۶ نیز بیانگر آن است که متغیرهای مستقل (فرصت‌های گردشگری، فیزیکی) در سطح ۹۹ درصد اطمینان و مؤلفه فردی در سطح اطمینان ۹۵ درصد اطمینان معنی‌دار هستند. مؤلفه محیط زیستی معنی‌دار نشد. با مقایسه ضرایب استاندارد بتا می‌توان به اهمیت و نقش هر یک از متغیرهای مستقل در پیشگویی متغیر وابسته پی برد. در این معادله، ضرایب بتا نشان دادند که در بین متغیرهای مستقل وارد شده به معادله رگرسیون، سهم متغیر فرصت‌های گردشگری در پیش‌بینی تغییرات متغیر وابسته بیشتر از سایر متغیرهای مستقل است، و بعد از آن به ترتیب شاخص‌های کالبدی - فیزیکی و فردی بیشترین سهم را توسعه کارآفرینی گردشگری روستایی بخش سامن شهرستان ملایر دارند؛ متغیر محیط زیستی نیز فاقد اثر است. بنابراین می‌توان اذعان داشت که فرصت‌های گردشگری (فرصت‌های اقامتی، پذیرایی، عمومی، تجاری، حمل‌ونقل، فرهنگی و سیاحتی) بیشترین اثر را در رشد گردشگری روستایی و پیشبرد اهداف توسعه کارآفرینی در محدود مورد مطالعه دارا هستند

جدول ۶. ضرایب متغیرهای مستقل در تبیین واریانس متغیر توسعه کارآفرینی در مقصدهای گردشگری روستایی.

متغیرهای مستقل	ضریب همبستگی چندگانه (R)	ضریب تعیین (R2)	ضریب تعیین تعدیل شده (R2Adj)
مؤلفه فردی (روحیه کارآفرینی)	۰/۲۳۹	۰/۰۵۷	۰/۰۴۸
مؤلفه فرصت‌های گردشگری	۰/۸۳۳	۰/۶۹۴	۰/۶۸۷
مؤلفه فیزیکی	۰/۹۹۲	۰/۹۸۵	۰/۹۸۴
مؤلفه زیست‌محیطی	۰/۹۹۲	۰/۹۸۵	۰/۹۸۴

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۸

جدول ۷. متغیرهای مؤثر بر توسعه کارآفرینی در مقصدهای گردشگری روستایی بر اساس نتایج تحلیل رگرسیون به شیوه گام‌به‌گام.

متغیرهای مستقل	B	Std. Error	Beta	t	P
مقدار ثابت	۱۴۷۹/۶۹۶	۳۴۲/۰۵۴	-	۴/۳۱۳	۰/۰۰۰
مؤلفه فردی (روحیه کارآفرینی)	-۸/۲۷۰	۲/۳۹۲	-۰/۲۳۹	-۲/۴۲۸	۰/۰۱۷
مؤلفه فرصت‌های گردشگری	۱/۲۳۵	۰/۰۸۸	۰/۸۴۵	۱۴/۲۰۰	۰/۰۰۰
مؤلفه فیزیکی	۱/۲۹۲	۰/۰۳۰	۰/۵۶۴	۴۲/۴۸۳	۰/۰۰۰
مؤلفه زیست‌محیطی	۰/۶۰۰	۰/۶۵۹	۰/۰۸۰	۰/۹۱۱	۰/۳۶۵

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۸

جدول ۸. محاسبه آثار مستقیم و غیرمستقیم مؤلفه‌های پیشبرنده توسعه کارآفرینی در مقصدهای گردشگری روستایی (X5).

مؤلفه‌ها	نوع اثر	مسیر	میزان اثر بر اساس ضرایب بتا
مؤلفه روحیه کارآفرینی (X1)	اثر مستقیم	X1 → X5	۰/۰۳۶
	اثر غیرمستقیم	X1 → X3 → X5	(۰/۰۱۶) * (۰/۴۸۴) = ۰/۰۰۷
		X1 → X4 → X5	(-۰/۰۱۶) * (۰/۰۸۰) = -۰/۰۰۱
	کل آثار غیرمستقیم		۰/۰۰۶
مجموع آثار مستقیم و غیرمستقیم			۰/۰۴۲
فرصت‌های گردشگری (X2)	اثر مستقیم	X2 → X5	۰/۱۶۵
	اثر غیرمستقیم	X2 → X3 → X5	(۰/۰۳۹) * (۰/۴۸۴) = ۰/۰۱۸
		X2 → X4 → X5	(-۰/۰۳۳) * (۰/۰۸۰) = -۰/۰۰۱
	کل آثار غیرمستقیم		۰/۰۱۷
مجموع آثار مستقیم و غیرمستقیم			۰/۱۸۲
مؤلفه فیزیکی (X3)	اثر مستقیم	X3 → X5	۰/۴۸۴
	اثر غیرمستقیم	X3 → X4 → X5	(-۰/۹۹۷) * (۰/۰۸۰) = -۰/۰۷۹
		کل آثار غیرمستقیم	
	مجموع آثار مستقیم و غیرمستقیم		
مؤلفه محیط زیستی (X4)	اثر مستقیم	X4 → X5	۰/۰۸۰
	اثر غیرمستقیم	X4 → X3 → X5	(۰/۹۸۰) * (۰/۴۸۴) = ۰/۴۷۴
		کل آثار غیرمستقیم	
	مجموع آثار مستقیم و غیرمستقیم		

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۸

در مقصدهای گردشگری روستایی بخش سامن است را تبیین می‌کنند.

از آنجا که در مطالعات علوم اجتماعی پیش‌بینی تمام متغیرهای مستقل تأثیرگذار بر متغیر وابسته امکان‌پذیر نیست، در تحلیل مسیر مقداری تحت عنوان اثر باقیمانده محاسبه می‌شود که بر اساس رابطه $R^2 = 1 - e^2$ مقدار e^2 برای مدل تحلیلی زیر، $۰/۰۱۶$ محاسبه می‌شود، بنابراین می‌توان بیان کرد که در مدل علی تصویر شماره ۲، $۱/۶$ درصد از واریانس متغیر وابسته را سایر متغیرهایی که در این تحقیق نبودند تبیین می‌کنند. طبق نتایج جدول شماره ۹ مؤلفه‌های فرصت‌های گردشگری، محیط زیستی، فیزیکی و روحیه کارآفرینی افراد به ترتیب بیشترین آثار را بر توسعه کارآفرینی در مقصدهای گردشگری در نواحی روستایی دارا هستند.

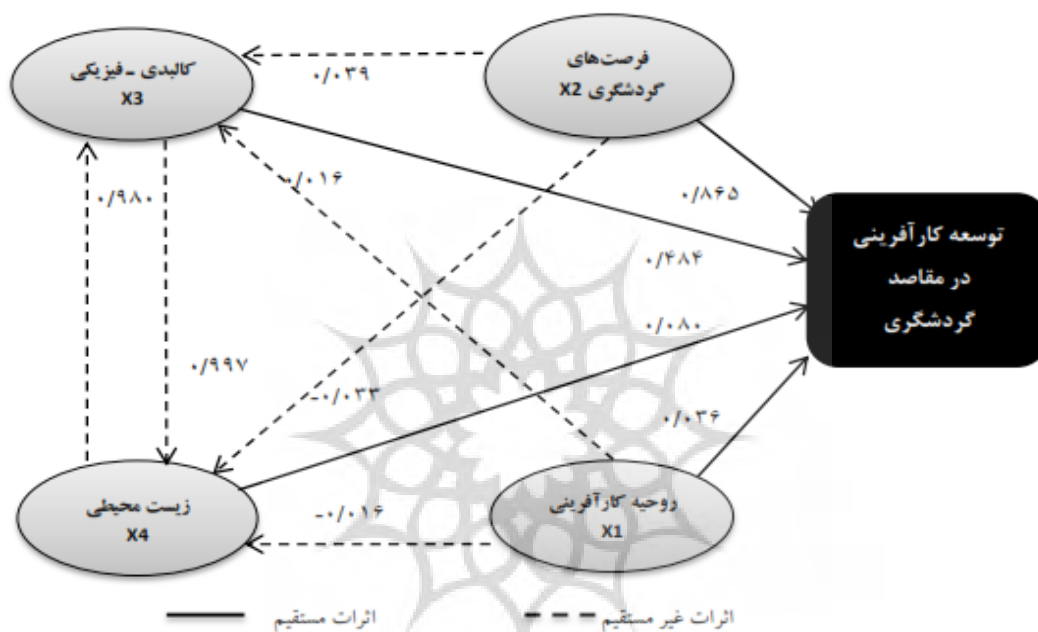
هر چهار متغیر، در سطح $P = ۰/۰۰$ ($P = ۹۹$ درصد اطمینان) رابطه مستقیمی با توسعه کارآفرینی در مقصدهای گردشگری روستایی را داشتند. این چهار متغیر به‌عنوان متغیرهای مهم، مرتبط با توسعه کارآفرینی گردشگری روستایی برای رسم مدل علی ساختاری استفاده شدند و آثار مستقیم و غیرمستقیم هر یک بر توسعه کارآفرینی در مقصدهای گردشگری روستایی تبیین شد. این آثار (مستقیم و غیرمستقیم) در جدول شماره ۸ نمایش داده شده و در جدول شماره ۹ اولویت‌بندی گردیده است. ضریب همبستگی چندگانه ($R = ۰/۹۹۳$)، بیانگر این است که رابطه متغیرهای مستقل با متغیر وابسته در تحقیق به میزان چشمگیری است و مقدار $F (۱۵۲۵/۳۶۷)$ به لحاظ آماری معنی‌دار است ($P = ۰/۰۰$). همچنین ضریب تعیین ($R^2 = ۰/۹۸۴$) بیانگر این نکته است که متغیرهای وارد شده در مدل در مجموع ۹۸ درصد از تغییرات متغیر وابسته تحقیق که توسعه کارآفرینی

جدول ۹. آثار مؤلفه‌های مؤثر بر توسعه کارآفرینی در مقصدهای گردشگری روستایی.

ردیف	نام مؤلفه	متغیر	آثار مستقیم	آثار غیرمستقیم	مجموع آثار علی	اولویت
۱	روحیه کارآفرینی	X1	۰/۰۳۶	۰/۰۰۶	۰/۰۴۲	۴
۲	فرصت‌های گردشگری	X2	۰/۸۶۵	۰/۰۱۷	۰/۸۸۲	۱
۳	کالبدی-فیزیکی	X3	۰/۴۸۴	-۰/۰۷۹	۰/۴۰۵	۳
۴	زیست‌محیطی	X4	۰/۰۸۰	۰/۴۷۴	۰/۵۵۴	۲

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۸

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

تصویر ۲. الگوی علی آثار مؤلفه‌های مؤثر بر توسعه کارآفرینی در مقصدهای گردشگری روستایی بخش سامن شهرستان ملایر. منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸

بحث و نتیجه‌گیری

نوآورانه روستا رابطه منفی و معنی‌داری دارند، و معنی‌دار نشدن مؤلفه‌های اقتصادی و اجتماعی خود گواهی بر این وضعیت است. این یافته‌ها با نتایج **فراهانی و حاجی حسینی (۲۰۱۳)** مطابقت دارد. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که در بین متغیرهای مستقل وارد شده به معادله رگرسیون، سهم متغیر فرصت‌های گردشگری در پیش‌بینی تغییرات متغیر وابسته بیشتر از سایر متغیرهای مستقل است، و بعد از آن به ترتیب شاخص‌های فیزیکی و فردی بیشترین سهم را در توسعه کارآفرینی مقصدهای گردشگری روستایی بخش سامن شهرستان ملایر دارند؛ متغیر محیط زیستی نیز فاقد اثر است. بنابراین می‌توان اذعان داشت که فرصت‌های گردشگری (فرصت‌های اقامتی، پذیرایی، عمومی، تجاری، حمل‌ونقل، فرهنگی و سیاحتی) بیشترین اثر را در رشد گردشگری روستایی و پیشبرد اهداف کارآفرینی در محدود مورد مطالعه دارا هستند. نتایج تحلیل مسیر بیانگر این

در مقاله حاضر برای درک اینکه چگونه می‌توان به مؤلفه‌های پیش‌برنده توسعه کارآفرینی در مقصدهای گردشگری روستایی دست یافت؛ با هدف شناخت این مؤلفه‌ها به ارزیابی و تبیین آثار هر کدام از این شاخص‌ها در نواحی روستایی بخش سامن شهرستان ملایر پرداخته شد. نتایج بررسی وجود همبستگی متوسط بین مؤلفه‌های پیش‌برنده با متغیر کارآفرینی گردشگری روستایی به‌ویژه مؤلفه فردی، نشان می‌دهد که دارا بودن ویژگی‌های فردی همچون خلاقیت و نوآوری، توفیق‌طلبی، آینده‌نگری، ریسک‌پذیری و استقلال‌طلبی کارآفرینان در انجام فعالیت‌های گردشگری روستا، نتوانسته است در جهت مثبتی در فراهم کردن دیگر زمینه‌های توسعه کارآفرینی گردشگری در نواحی روستایی برخوردار باشد و به عبارتی با فعالیت‌های

اشتغال‌زایی جوانان بخش سامن؛

عضویت روستاییان کارآفرین ملایر در انجمن‌ها و خوشه‌های کارآفرینی و کسب‌وکارهای فعال روستایی‌تواند در افزایش روحیه کارآفرینی و ریسک‌پذیری در شرایط سخت اقتصادی، رشد کسب‌وکارهای کارآفرینی گردشگری روستایی، وضعیت درآمد و اشتغال روستایی، کاهش از بین رفتن درصد کسب‌وکارهای جدید، توجه به هنجارهای اجتماعی و فرهنگی، مشارکت و شبکه‌های اجتماعی منطقه‌ای می‌توانند قابلیت بالایی در ایجاد تعادل اقتصادی و رشد شاخص‌های درون‌زای ناحیه و رشد شبکه پویای گردشگری بخش سامن ملایر تأثیر بالایی داشته باشند.

تشکر و قدردانی

این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد در رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی گردشگری است که با عنوان «واکاوی پیامدهای مکانی - فضایی توسعه اقتصاد گردشگری با رویکرد کارآفرینی (مورد مطالعه: نواحی روستایی بخش سامن شهرستان ملایر)» در گروه جغرافیا دانشگاه لرستان انجام شده است.

نکته است که متغیرهای وارد شده در مدل (مؤلفه فردی (روحیه کارآفرینی)، فرصت‌های گردشگری، کالبدی - فیزیکی و محیط زیستی) در مجموع ۹۸ درصد از تغییرات متغیر وابسته تحقیق که توسعه کارآفرینی در مقصدهای گردشگری روستایی بخش سامن است را تبیین می‌کنند. این نتایج با نتایج استینر و کلی پری^۳ (۲۰۱۴)، رستمی و احسانی‌فر (۲۰۱۸)، محمدی و میرتقیان‌رودسری (۲۰۱۶)، طوسی و همکاران (۲۰۱۴)، گیتا و راجانی^۴ (۲۰۱۷) و روسیو و پترز^۵ (۲۰۱۶) مطابقت دارد. همچنین با بخشی از نتایج بیات و بدری (۲۰۱۷) و آکس و وبرژیل^۶ (۲۰۰۹) همخوانی دارد. بنابراین، با توجه به نتایج پژوهش می‌توان پیشنهاد‌های کاربردی زیر را ارائه داد:

وجود همبستگی قوی بین مؤلفه‌های پیش‌برنده با متغیر کارآفرینی گردشگری روستایی به‌ویژه مؤلفه‌های فرصت‌های گردشگری محلی، کالبدی - فیزیکی و زیست‌محیطی نشان می‌دهد که با افزایش فرصت‌های اقامتی، پذیرایی، عمومی، تجاری، حمل‌ونقل، فرهنگی، توجه به محیط‌زیست، زیبایی منظر و بهبود زیرساخت‌ها و امنیت می‌تواند در جهتی مثبت در فراهم کردن دیگر زمینه‌های توسعه کارآفرینی گردشگری در نواحی روستایی مؤثر باشد. گسترش خدمات زیربنایی روستا، افزایش میزان دسترسی‌ها، کاهش مهاجرت روستاییان و یا بازگشت مهاجران به روستا، افزایش ساخت‌وساز و ویلاسازی در روستا و اقامتگاه‌های گردشگری (هتل، مهمانسرا و...)، بهبود وضعیت معیار داخلی و راه‌های ارتباطی (کیفیت جاده‌ها)، دسترسی به وسایل حمل‌ونقل مناسب برای رفتن به شهر (دسترسی ارتباطی)، بهبود وضعیت اینترنت در روستاها و غیره می‌تواند در تسریع توسعه کارآفرینی در مقصدهای گردشگری روستایی بخش سامن ملایر اهمیت ویژه‌ای داشته باشد.

از آنجایی که روحیه کار، تلاش، مسئولیت‌پذیری، التزام و تعهد به پیشرفت خانواده در میان جمعیت روستایی بالاست، ایجاد و راه‌اندازی کسب‌وکارهای خانوادگی و گروهی و به‌ویژه کارآفرینی زنان در روستاهای مورد مطالعه به دلیل وجود پیوندهای قوی اجتماعی و روحیه بالای مشارکت و تعاون در میان خانواده‌های روستایی می‌تواند نظام فضایی روستا را بهبود بخشیده و از ورشکستگی و غیرفعال شدن کارگاه‌های مبل و منبت که دامن‌گیر منطقه شده است تا حدودی پیشگیری نماید؛

ایجاد فرصت‌های شغلی برای جوانان روستایی کمتر از ۳۰ سال (مهم‌ترین نیروی کار روستایی) برای حل بحران بیکاری و کاهش مهاجرت از نواحی روستایی، با تأکید بر برنامه‌های توسعه کارآفرینی (اجتماعی) در روستاهای دهن‌آور زمان و دهنو با هدف

3. Steiner & Cleary
4. Geetha & Rajani
5. Rosairo & Potts
6. Acs & Virgill

References

- Acs, Z.J & N. Virgill. (2009). "Entrepreneurship in Developing Countries". Jena Economic Research Papers 2009 - 023. Pp: 1-80. 67.
- Bayat, N. Badri, S.A. (2017). An analysis of local residents' perceptions of rural tourism impacts in Malayer County (The case of: Kolan River catchment villages). *Journal of Space Economy and Rural Development*, 6(2017), 59-76.
- Eduardo Parra Lopzeh, D. B. (2009). Entrepreneurship and innovation in tourism, Innovacion emprendeduria en el sector turistico. *Innovation and entrepreneurship in the tourism industry*, Volume7, P: 1.
- Farahani, H., Haji Hosseini, S. (2013). Evaluation of Rural Area Capacities for Entrepreneurship Development and Rural Empowerment Case Study: Shal district Villages of Boyain Zahra County. *Journal of Rural Reserch*. 4(4), 715-748.
- Fani, M., Farahani, Z.A., Bashoukouh, M., Rahimi Kelvar, H. (2019). Comparative Study of Tourism between Iran and India. The first international tourism conference (study of opportunities and challenges of tourism development with focus on Ardabil province). 15 July 2019.
- Geetha, K. & Rajani, N. (2017). Factors motivating women to become entrepreneurs in Chittoor district, *International Journal of Home Science*; Vol. 3, No. 2, pp. 752-755.
- Ghafari, A. (2018). The Position of Small and Medium Business (SME) in Today's Economy. Retrieved September 6, 2018, from http://www.dailyafghanistan.com/opinion_detail.php?post_id=144759.
- Ghanbari, S., Dehghan, M.H., Miraki Anari, H. (2015). Factors Affecting Entrepreneurship Development in Rural Tourism. *Journal of Tourism Management Studies*. 10(32), 1-20.
- Habibpour, Z. (2019). What is the Key to Native Tourism Development in Malayer? Iranian Students News Agency, Isna Hamedan Province, News 13 April. Retrieved from <https://www.isna.ir/news/98012409424/>
- Karimzadeh, H. Nikjoo, M.R, Sadr Mousavi, M. Kohestani, H (2014). Identification of effective factors in creating entrepreneurial opportunities in rural tourism sector using Structural Equation Modeling (SME). *Geography and Environmental Planning*, Volume 25, 54(2): 260- 290.
- Johnson, B., Mouller, J. (2005). The Role of Agriculture in Economic Development. *The American Economic Review*, 51(4), 566-593.
- Mohammadi, M. & Mirtaghiyan Roudsari, S.M. (2016). Strategic Entrepreneurship in Rural Tourism Destinations (Case Study: Janet Roodbar Ramsar District). *Geography*, New (49), 249-276.
- Moradi, H. (2019). Analysis of Entrepreneurship Contexts in Urban Peripheral Spaces Development. *Journal of Urban Peripheral Development*. 2(2), 137-150.
- Murti, K., Landenberg, D., Staounga, M. (2015). *Tourism Economy*. (Translated by: Dr. Mohammad Reza Farzin), Tehran: Commercial Publishing.
- Najafi Tove Khoske, P. & Azadi, S. (2012). The importance of entrepreneurship extension in the tourism industry. National Conference on Entrepreneurship and Knowledge-based businesses Management. University of Mazandaran, (2016, November).
- Papoli Yazdi, M.h., Saghaei, M. (2013). *Tourism (nature and concepts)*, (8th ed.). Tehran: Samt Publishing.
- Rosairo, H.S.R. & Potts, D.J. (2016). A study on entrepreneurial attitudes of upcountry vegetable farmers in Sri Lanka, *Journal of Agribusiness in Developing and Emerging Economies*. Vol. 6, No. 1, pp. 39-58.
- Rasegh Ghezlbash, S. (2009). Rural tourism and the need to pay attention to it in development programs of villages. *Journal of Housing and Village Environment*, 29(129), 98-109.
- Rostami, F., Ehsanifar, T. (2018). Proponents of Rural Tourism Entrepreneurship Development, *Journal of Agricultural Entrepreneurship*, 5 (2): 71-82.
- Roknodin Eftekhari, A.R., Pour Taheri, M., Fazli, N. (2014). Analysis of Factors Affecting In the Rural Tourism Entrepreneurship Development. *Journal of Tourism Development and Planning*, 3(8), 87-107.
- Sajasi Ghidari, H.a., Rokneddin Eftikhari, A.R, Pourtahari, M. & Azar, A. (2014). Ecotourism Entrepreneurship Development Model in Rural Areas (Case Study: Tourism Valley of Tehran Province). *Journal of Human Geography Research*, 46 (2), 272-229.
- Steiner, A., Cleary, J. (2014). What are the Features of Resilient Businesses? Exploring the Perception of Rural Entrepreneurs. *Journal of Rural and Community Development*. Vol. 9, No. 3. Pp: 1-20.
- Tousi, R. Jamshidi, A.R., Taghdisi, A. (2014). Rural Entrepreneurship and Determining Factors Affecting it (Case Study: Minoodasht County Villages), *Journal of Research and Rural Planning*, 3(8), 1-11.
- Zargham Borojeni, H. (2010). Introduction and Review of Persian Book: Fundamentals of Tourism Industry Planning (Heidari Chapaneh, R), *Journal of Social Science Month Book*, 28, 20-30.

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی